

KRAJNĽANSKE NOVINY

ročník 1. číslo 3 / 1994 cena 3 Sk

TRI OTÁZKY STAROSTOVI OBCE

ČO VÁS V SÚČASNOSTI NAJVIAC TRÁPÍ?

Trápi ma rozpočet obce. Je nižší oproti minulému roku. V porovnaní s predošlými rokmi je príjem do rozpočtu obce nižší, avšak výdavky obce sa sústavne zvyšujú. Sú rozostavané väčšie investičné akcie, ktoré nie sú pokryté štátnymi dotáciami.

ČO VÁS HNEVÁ?

Hnevá ma znečistená obec, hlavne vytvorené divoké skládky, ktoré aj napriek obecnému nariadeniu a informačným tabuliam občania naďalej vytvárajú.

ČO VÁS TEŠÍ?

Dobrý pocit mám z telefonizácie našich kopianíc, ktoré sa nám darí telefonizovať na 80 %. Tiež mám radosť z toho, že máme zabezpečený dostatočný a kvalitný zdroj pitnej vody na Martiške, čo je výsledok dlhodobej spolupráce s odbornými skupinami a firmami. Veď naša obec posledné roky trpí veľkým nedostatkom pitnej vody.

ŠTÁTNY ROZPOČET

-likvidácia obcí

miest na pokračovanie

Poslanci Národnej rady SR prijali zákon č. 325 Z. z. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky. Nebudem sa teraz zaoberať okolnosťami a diskusiami predchádzajúcimi jeho prijatie. Zameriam sa hlavne na to, aké dôsledky bude mať tento zákon na rozpočty obcí a miest a teda na bezprostredný život každého z nás.

NAJDOLEŽITEJŠIE SKUTOČNOSTI

Z celkového výnosu daní vybratých v roku 1994 od občanov republiky (cca 101 miliárd Sk) si štát ponecháva 94 % (cca 95 miliárd Sk) a len 6 % z nich sa dostáva obciam a mestám. Negujú sa tým základné princípy samosprávnej demokracie, a to:

- o užívaní vytvorených hodnôt sa má rozhodovať tam, kde sa tieto vytvorila,
- verejná správa má byť čo najbližšie k občanovi a má mu slúžiť.

Miesto toho je aj zo schváleného rozpočtu zrejme, že

- o rozdelení daní nás všetkých budú aj v roku 1994 rozhodovať "múdri" úradníci v centrálnych orgánoch, ktorí o našich skutočných problémoch nič nevedia,

- naďalej bude bujniť byrokratický aparát, ktorého jedinou funkciou je prerozdeľovanie našich daní,

- posilní sa živná pôda pre korupciu, ktorá je všade tam, kde úradník rozhoduje o použití prostriedkov, ktoré sám nevytvoril...

Aj ten malý výnos daní, ktoré poslanci NR SR obciam a mestám "veľkodušne" prideliť, je zo značnej časti nedobytný. Mám na mysli hlavne daň z nehnuteľností, kde hlavnými platičmi (skôr neplatičmi) sú rozpadávajúce a transformujúce sa poľnohospodárske družstvá.

Ak obec aj príkazom z účtu daňovníka nakoniec svoju pohľadávku vydobyje, často vedie k ekonomickej likvidácii poplatníka. Výsledkom je zvýšená nezamestnanosť a následne negatívny vzťah takto postihnutých k predstaviteľom samospráv - hlavne k primátorom a starostom.

Z PREDCHÁDZAJÚCICH BODOV VYPLÝVA

veľmi závažná a neradosťná skutočnosť. Oprávnené požiadavky a potreby občanov nebudú môcť byť v plnej miere uspokojené. A občan za to bude úplne prirodzene viniť koho? No predsa toho, koho má najbližšie, s kým prichádza denne do styku. Je to starosta, primátor, poslanci obecných a mestských zastupiteľstiev, pracovníci mestských úradov.

Úradník na ministerstve je skrytý "v bezpečí" pred otázkami občana, pred jeho problémami a starosťami, nežije s ním a nezaujíma ho.

Z predloženej charakteristiky rozpočtu vyplýva, že tento úplne prirodzene odzrkadľuje stav a trendy vývoja spoločnosti. Ako je centralizácia moci, pokračujúca ekonomická recesia a skrývanie sa pred zodpovednosťou a predsúvanie "vinníkov" pred občana.

CESTA K PROSPERITE OBČANOV

a k lepšiemu Slovensku vedie práve opačným smerom, na to je potrebné:

- Vykonať decentralizáciu štátnej moci a preniesť rozhodujúce kompetencie na orgány samosprávy.

- Rozhodujúcu časť výnosov daní smerovať do obcí, miest a regiónov, aby výsledky práce občana sa využívali tam, kde sa vytvorila. Je to tzv. škandinávsky model, kde samosprávy užívajú až 50 % daňových výnosov.

Uplatňovaním predchádzajúcich bodov dôjde automaticky aj k sprehľadneniu zodpovednosti - "tí hore" sa nebudú skrývať pred zodpovednosťou (budú sa venovať užitočnejšej práci) a "tí dole" sa nebudú vyhovárať na nedostatok kompetencií a prostriedkov, lebo ich väčšinu budú mať v rukách.

Uplatnenie uvedených princípov je určite neľahké a bude to dlhotrvajúci proces. Je to ale jediná cesta k spokojnosti občana a k tomu, aby pomocou štátneho rozpočtu ďalej nepokračovala likvidácia obcí a miest na Slovensku.

Prevzaté z tlače, dňa
22. 1. 1994

KRAJINA A ČLOVEK

Nech sú už ľudia akéhokoľvek svetonázoru, nech uprednostňujú akéhokoľvek životné postoje, zrejme sa môžu zhodnúť aspoň na jednej skúsenosti: že krajinu (svetový priestor okolo seba, životný priestor), vnímajú ako niečo základné a posvätné - jedinečné.

Dôvody pre takúto skúsenosť sú zrejmé. Tvorí ich napríklad náš úžas nad tým, že nikto z nás nemôže nijako ovplyvniť čas a miesto, v ktorom vstúpí do krajiny - narodí sa. Keď prichádzame, krajina je už tu a my sa ňou cítime byť prijatí. Tiež na prvý pohľad je nám jasné, že krajina je rozsiahlejší a trvácnejší organizmus, ako sme my. Akoby mala viac životov, akoby jej príbeh bol dlhší. Keď odchádzame, krajina tu ešte zostáva: vysoko prečnieva nad náš uzavretý život. Jednoducho: krajina nás prevyšuje svojou rozsiahlosťou, upevnenosťou a vytrvalosťou.

Hlavným dôvodom však, pre ktorý sme nútení krajinu vnímať ako niečo základné a posvätné, je dôvod tak samozrejmy, že ho môžeme najskôr prehliadnuť. Totiž: krajina - tak isto ako my - je živá. I keď jej život sa odohráva na inej, nižšej úrovni, ako v nás, ľuďoch - neosobnej, nereflektovanej a cyklickej - predsa je nesporné, že tá istá "oživenosť", ktorá jestvuje v nás, "oživuje" i krajinu. A práve tu sa nachádzame v bode úžasu: krajina sa stáva jedným z bytostných partnerov človeka. I keď nie tým najdôležitejším, ale nekomerčne významným.

Ako partneri, človek i krajina nesú svoj spoločný kríž. Sú z jednej matérie, ktorú tvoria dômyselné kombinácie chemických prvkov. Oba, človek i krajina môžu mať tiež "roztomilú tvár". Môžu ju mať ale tiež spoločne unavenú, zjazvenú, ale i obnovenú.

Človek stojí uprostred krajiny s právomocou strážiť ju a obrábať, žiadať od nej, aby sa mu stala príbytkom, v ktorom by mohol v bezpečí vnímať ten nevysvetliteľný záblesk prebudenia, ktorému vravíme "vlastné jestvovanie".

Krajina človeka nesleduje bezmocne a nemo. Každodenne vtlačá ľudskému životu jedinečnú podobu: tisícmi nevyspytateľných, nenápadných poryvov, nevýčerpateľnými zásobami svojich podôb, tajomstiev a prekvapení, svojou zdrvivou rozsiahlosťou i krehkou útlosťou obrusuje našu bytosť, tvorí našu vlastnú osobitosť, zažíha predstavivosť, tvaruje mentalitu i zovzenie, ženie ku životnému zápasu, k naplneniu vlastného poslania a zahajuje v nás množstvo ďalších pohybov, ktoré nám pomáhajú vnímať - na rozdiel od krajiny - svoj život osobne (veď ja som!, ja jestvujem!), reflektovane (veď si tu aj ty, aj oni, aj všetko!) a necyklicky (skúsím ovplyvniť podobu budúceho okamihu!).

Keď človek vychádza, aby zasial zrno do brázd, keď sadi strom, keď láme kameň, keď spieva pieseň, keď kojí dieťa, keď tvorí porekadlo, keď stúpa hore cestou, keď hľadá na oblaky, keď stojí pri hrobch predkov, keď otvára doširoka oblohy, vždy vtedy stojí uprostred krajiny, ktorá ho síce mohutnosťou prečnieva, ale ktorá mu chce pomôcť prežiť, skúsenosť, ktorou zase on, človek, prečnieva nad krajinou: skúsenosť, že náš život nie je vymedzený iba krajinou, že nie je ohraničený vo vnútri krajiny, že nie je napájaný iba z krajiny, ale že skutočné a pravé pramene nášho života, nášho jestvovania, našej ľudskosti, sú "nad" krajinou, "za" krajinou, sú zakotvené "mimo" krajiny.

Tu sa teda vo zvrchovanej miere napína partnerstvo človeka a krajiny: krajina pokorne, láskavo a obetavo pomáha človeku prežiť prekvapivú skúsenosť, že môže priestor svojho života prekročiť, presiahnuť. Nie síce veľkosťou svojho zovzenia, ale veľkosťou, mohutnosťou svojho poslania, určenia, zmyslu. Krajina živo, partnersky poskytuje svoje "miesto" človeku, aby sa mu stalo príbytkom, ale zároveň krajina celou svojou rozmernosťou ukazuje "za", "nad", "mimo" toto "miesto" a dáva človeku tušiť, že to, čo práve tu a teraz prežíva, je iba nepatrným zlomkom z toho, čo mu bolo a stále je slúbené a čím má výsadu byť obdarený v budúcnosti.

V takejto, alebo tomuto viac či menej blízkej podobe, vedome, alebo intuitívne, v tušení a v náznač, prežíva človek svoj vzťah, svoje partnerstvo ku krajine. Partnerstvo človeka a krajiny patrí k tým základným a zakladajúcim motívom ľudského života. Ak by sme chceli človeka ako bytosť charakterizovať, museli by sme jeho život nutne nahliadať aj cez tento osudovo dôležitý, oživujúci a inšpiratívny vzťah - vzťah ku krajine.

Čo sa však javí ako dôležité a čo by vlastne malo tvoriť myšlienkový rámec týchto zamyslení, je vážne uvedomenie si nebezpečného faktu, že doba, v ktorej sa ocitáme, je dobou, v ktorej sa v základoch otriasajú tie javy a tie hodnoty, na ktoré sa mohla civilizácia a človek uprostred nej vždy spoľahnúť a cez ktoré mohol svoj život chápať v zreteľnejšej podobe. Ak by sme túto dobu chceli čo najvýstižnejšie pomenovať, museli by sme povedať, že je to doba krízy hodnôt, vzťahov a zmyslu.

Pri pátraní po tom, kedy a prečo táto kríza vznikla, by sme sa museli vrátiť až do doby renesancie, teda na prelom 16. a 17. storočia. Bolo to jedno z najbúrlivejších období, aké ľudstvo prežilo. Iba nakrátko: veľké námorné objavy úplne otočili tvár politiky, štátnickému snaženiu jednotlivcov dali všesvetové rozmery. Vzniklo ničo, čo neskôr pomenujeme imperializmom. Vo filozofii sa upustilo od veľkých, nadzemských tém, ktorými sa inšpirovalo myslenie od čias antiky, pretože bola objavená najväčšia možná téma filozofického záujmu a ňou bol človek sám. "Myslím, teda som", znel fascinujúci objav, ktorý si získal celú západnú civilizáciu. Nová filozofia (ktorú tvorcami boli kresťania), umožnila človeku v dovtedy nebývalej miere sa zaujímať o prírodné dianie okolo seba. Ľudský duch sa začína odpútať od stáročnej autority, ktorou bola zvest' cirkvi a tajomstvo kozmu i vlastného jestvovania, začína nahliadať pomocou nebývale rozmáhajúcich sa prírodných vied. S tým ruka v ruke kráčajú veľké objavy v technike a odhaľujú sa nové možnosti výroby. Vzniká niečo, čo neskôr nazveme kapitalizmom.

Najdôležitejšie je však spomenúť nový životný pocit, ktorý vtedy uzrel svetlo sveta, bol výsledkom tohto veľkého pohybu a ktorého hrdým nositeľom sa stala západná civilizácia, teda uprostred nej, chciac - nechtiac i my: bol to pocit, že mierou všetkých vecí je človek. Všetko, čo sa odohráva, by mal človek ovládnuť tak, aby sa naplnil jeho výsostný záujem. Na trón božstva seba vedome sa posadil človek a plnými dúškami vychuňával v hukote strojov a kladiek objavenú večnosť. Dve svetové vojny, démonické ideológie, ozónová diera, odumieranie dažďových pralesov, Černobyľská katastrofa, či epidémia AIDS, to je iba veľmi jednoduchý a schematický výpočet kadidlových obetí, ktoré človek priniesol na oltár svojho vlastného božstva v novej dobe. On, ktorý sa až hrozivo sebavedome zriekol všetkého, čo ho presahuje a čo by bolo jeho prirodzenou autoritou, aby sám seba korunoval najväčšími poctami, teraz s rovnakou hrôzou rozpoznáva, že tým vlastne vložil časovanú nálož do základov svojho zmysluplného jestvovania a bezozvyšku ohrozil všetko to, čo doteraz vytvoril ľudský génus...

Dnešnú úvahu však na tomto mieste uzavrieme konštatovaním, že jedna z oblastí, ktorá bola takýmto počínaním osudovo narušená a odcudzená, je partnerstvo človeka a krajiny. Právomoc človeka obrábať a strážiť bola odcudzená do podoby svojvôle drancovať. Krajina, príbytok plný inšpirácie a bezpečia, bola odcudzená do podoby anonymného, mlkiveho, nič nevyzarujúceho miesta, do ktorého sme "vhodení". Tieto konštatovania nie sú síce idylické, ale - žiaľ - pravdivé. Príbeh človeka a krajiny sa však nekončí.

(pokračovanie nabadúce)
I. Elko, far.ev. a.v.

BUDEME TRIEDIŤ ODPAD

Obvodný úrad životného prostredia v Starej Turej rozhodnutím ŽP: 51/94-04, zo dňa 5. apríla 1994 schválil program odpadového hospodárstva našej obce. Okrem iného je v tomto programe aj zavedenie separovaného zberu.

Separovaný zber znamená, že komunálny odpad (odpadky z domácností) budeme doma triediť. Najskôr len na dve skupiny:

- biologický odpad
- ostatný odpad.

Biologický odpad tvoria látky biologického pôvodu, napr. časti rastlín, ovocia, zeleniny, buriňa, tráva, ale aj živočíšne zvyšky a pod. Všetky tieto látky sú dobrou surovinou na výrobu kompostu.

Na tomto mieste treba upozorniť, že separovaný zber je najkvalitnejší spôsob likvidácie komunálneho odpadu, ale zároveň aj najdrahší. Podľa štatistického rozboru biologický odpad tvorí asi 30 % zo všetkého komunálneho odpadu. Podľa dlhodobého pozorovania u nás v Krajnom je percento biologického odpadu ešte väčšie. Dovolím si tvrdiť, že nie je ďaleko od 40 %.

Podľa mienky odborníkov z oblasti poľnohospodárstva je kompost hodnotné hnojivo. Niekedy dokonca kvalitou prevyšuje maštalný hnoj. Z dôvodu percentuálneho zastúpenia biologického odpadu v komunálnom odpade a kvality kompostu pre poľnohospodárstvo naša obec ako prvú zložku bude separovať biologický odpad.

V blízkej budúcnosti sa za skládkovanie tuhého komunálneho odpadu (TKM) bude platiť (a nie málo). Ak z toho vylúčime 30 až 40 % biologického odpadu budú aj poplatky za skládkovanie TKM o 30 až 40 % nižšie.

Krajné ako typicky kopaničiarska obec má veľmi dobré podmienky na kompostovanie biologického odpadu. Pri tejto príležitosti si dovoľujem požiadať občanov, ktorí majú doma vhodné podmienky, aby vo vlastnom záujme svoj biologický odpad kompostovali doma. Ostatní budú môcť využiť obecné služby. Na neskôr určených miestach budú postavené veľkoobjemové kontajnery, do ktorých sa bude dávať biologický odpad.

Uvažovali sme i nad vhodným miestom pre kompostovanie odpadu. Vhodné by bolo rozostavané hnojisko RPD Krajné nad Prehôrkou. Prevádzkovateľom by mala byť obec alebo RPD.

Po prečítaní týchto riadkov sa milý čitateľ možno nadchneš radosťou a pomyslíš si, že "je to dobrá vec". Kiež by, ale má to jeden háčik. V celom tomto nápeade sa ako zlatá niť ťahá taká "malíčkosť", že budeme musieť byť všetci natoľko disciplinovaní, že dokážeme už doma oddeliť napr. ohryzok z jablka od kelímka od jogurtu. A že budeme mať doma dve nádoby na odpadky a po ich naplnení ich nezmiešame, ale pôjdeme ich vyprázdniť tam, kde treba.

Aj toto je meradlo kultúry národa. Dokážeme to?

Ing. Štefan Kolník

OBEČNÉ SLUŽBY INFORMUJÚ

Vzhľadom k tomu, že dodávky pitnej vody do vodovodnej siete, údržbu vodovodných sietí a opravy ostatných vodárenských zariadení vykonáva obec, za rok 1993 poplatok za spotrebu pitnej vody od občanov inkasuje obecný úrad. Pracovníci obecných služieb vykonali odpisy vodomerov a vystavili príhľadku k odberu pitnej vody. U tých odberateľov, ktorí nemajú meranú spotrebu vody, zisťovali potrebné údaje pre výpočet paušálnej sadzby. Domácnosti, ktoré doteraz pracovníci obecných služieb nenavštívili, v najbližších dňoch navštívia.

Obecné služby oznamujú občanom bývajúcich na hlavnej ulici v obci, že v jarných mesiacoch započnú s rekonštrukciou vodovodu uloženého v chodníku. Súčasne s vodovodným potrubím budú budované aj nové prípojky. Tieto prípojky budú u každého odberateľa ukončené vo vodomernej šachte. Z tohto dôvodu upozorňujeme občanov, ktorých sa to týka a ktorí doteraz nemajú vybudované vodomernej šachty, aby si tieto vo vlastnom záujme do započatia stavebných rekonštrukčných prác vybudovali. Rozmery vodomernej šachty môžete na požiadanie obdržať na obecnom úrade u pani Ing. Kolníkovej. Osadenie vodomernej šachty treba konzultovať s pracovníkmi obecných služieb, čím sa predídete zbytočným nedorozumeniam. Úpravu rozvodu vody od vodomernej šachty si zabezpečuje odberateľ.

Upozorňujeme všetkých odberateľov vody, aby prípadnú výmenu vodomeru s jeho výrobným číslom a stavom nahlásili v evidencii obecného úradu. To isté platí i pri montáži nového vodomeru. Upozorňujeme občanov, že v súvislosti s rekonštrukciou vodovodu uložením nového potrubia PVC DN 150 v chodníku budú cez cestu nové prípojky uložené v telese vozovky pretláčaním. Každý odberateľ, ktorého sa týka pretláčanie komunikácie, si musí toto zabezpečiť na vlastné náklady. Obecný úrad zabezpečí dodávateľa na pretláčacie práce, u ktorého si tieto môžu odberatelia, ktorých sa to týka, objednať.

Vodomernej šachty môžu byť spoločné pre viacerých odberateľov. O započatí rekonštrukcie vodovodnej siete budeme cestou rozhlasu ako i oznamom v novinách občanov včas informovať.

M. Ďuriš

SPOMÍNANIE CHALUPÁRA

Veľa vody pretieklo krajňanským potokom, alebo typicky krajeve: veľa slivovice sa odvtedy vypilo, čo prišiel prvý chalupár do tohto chotára. Zámer voľakedajšej vlády a pochopenie bývalého obecného predstavenstva bolo dôsledkom, že sa začali osídľovať opustené chalupy a skupovali sa tie, ktoré osireli.

Zo začiatku nás - chalupárov bolo ako šafránu, no postupne sa počet z roka na rok zväčšoval. Dnes, povedané politickou hantírkou, začíname tvoriť menšinovú skupinu medzi domorodým obyvateľstvom. Táto skutočnosť je zaujímavá v tom, že si viacerí chalupári vytvorili veľa a veľa priateľstiev, že sa okolití susedia tešia na víkend, kedy vidieť po chotári autá so ŠPZ od Bratislavy po Trenčín. Jedným slovom povedané spolunažívame. A ako sa v ľudovom prísloví hovorí "lepší dobrý sused ako zlý brat" alebo "povedz mi, s kým sa priateľíš, a ja ti poviem kto si", platí aj pre naše spolunažívanie. Vzájomná pomoc a úprimná výmena informácií vytvárajú medzi chalupármi a domorodcami výborné vzťahy a vzájomnú dôveru, čo je v dnešnom svete tak prepotrebné.

Isteže, dalo by sa ešte i viac pomôcť, no to by vyžadovalo občas pozvať chalupárov na rozšírené zasadnutie obecného predstavenstva. Som presvedčený, že takéto stretnutia by boli vzájomne prospešné a možno by to pomohlo zastupiteľstvu vyriešiť nejaký problém.

No len tak na okraj: chodíme sem radi a cítime sa tu dobre.

Jozef Šulhan

* M. R. ŠTEFÁNIK A KRAJNÉ *

Pred 75 rokmi zahynul muž, ktorého osud bol neopakovateľný, veľkolepý a heroický. Básnici niekoľkých generácií vytvorili z neho národnú legendu, prirovnávajúc ho k hrdinom starogréckej mytológie.

"Tu orlom z hniezda vyletel
na krídlach ducha po oblohu,
v hviezd svetoch hľadajúc si cieľ...
(V. Roy)

Sotva deväťročný vyletel z chudobnej fary rodných Košarísk do škôl za vzdelaním a poznávaním, neskôr do sveta s pevným odhodlaním realizovať svoje túžby a sny. Po stredoškolských štúdiách v Prešporku, Šoproni a Sarvaši rozhodol sa študovať v slovanskej Prahe. Na otcove doporučení stal sa poslucháčom stavebného inžinierstva. Avšak až štúdium astronómie, matematiky a filozofie na pražskej Univerzite Karlovej splnilo jeho detský sen - byť hviezdárom. Praha na prelome 19. a 20. storočia žila intenzívnym kultúrnym a národným životom a mladého Milana Rastislava strhla do svojho víru. Veľmi aktívne sa zúčastňoval na študentskom spolokovom živote. Nadviazal mnohé priateľstvá. Pre Mikuláša Schneidra - Trnavského bol Štefánik "pravý arbitier elegantiarum, vždy jemný, delikátny, zdvorilý a elegantný". Iný Štefánikov priateľ Dr. Vavro Šrobár upozorňuje, že si získal zvučné meno ako astronóm a veľkú obľubu u svojich učiteľov. Najmä profesor Zenger si ho obľúbil tak, že mu odporúčal pokračovať v štúdiách astronomických v cudzine... Štefánik prijal dobre mienené rady a odporúčania.

"Ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem!" - s týmto životným krédom sa vydal čerstvý doktor filozofie starobylého Karolínia do Paríža. Tu v centre európskej vedy a umenia sa rozhodol uskutočniť svoj životný cieľ, vedecky pracovať ako astronóm u slávneho profesora Janssen. O Štefánikovej odvahe svedčí aj to, že išiel do Paríža bez akýchkoľvek znalostí francúzštiny. O niekoľko mesiacov sa stal asistentom u slávneho profesora na parížskom astronomickom observatóriu v Meudone. Na Štefánikov vedecký vývin mal najväčší vplyv jeho šéf a učiteľ astronóm Janssen, vtedy už vyše osemdesiatročný. V jeho diele chcel pokračovať mladý Štefánik. Za zatmeniami Slnka precestoval Štefánik desiatky krajín piatich kontinentov. Vedecky publikoval, písal správy pre Francúzsku akadémiu vied, ako dvadsaťpäťročný si získal dobré meno nielen v odborných, ale aj v spoločenských kruhoch.

Mladý úspešný vedec prijal francúzske štátne občianstvo. V službách francúzskej vlády plnil dôležité diplomatické úlohy. Prispel k budovaniu siete telegrafických staníc vo francúzskych kolóniách na Tahiti, súostroví Galapágy. Ak sa mu naskytla príležitosť, odskočil domov, do rodných Košarísk. Nezabudol ani na priateľov a rád si s nimi pobesedoval, ako o tom píše vo svojich Rozpomienkach a pamätiach krajniansky farár Michal Bodický. V časti venovanej Štefánikovi píše: "Kedykoľvek prišiel z Paríža navštíviť rodičov, prišiel i do Krajného. Hovorievali sme najviac o našich neutesených národných pomeroch". "Keď bol u nás v Krajnom posledný raz, prišiel na koni, podľa obyčaje brezovsko-košarišskej. Pri lúčení povedal mojej manželke: Keď prídem nabadúce k vám, priletím na aeropláne!" A moja mu riekla: "Len to nie, lebo sa zabijete!" Oboje sa naplnilo. Posledný raz sme boli spolu v apríli 1913 na pohrebe jeho otca. Kázal som." Bodický spomína si ďalej na jeho posledný rozhovor so Štefánikom. Ani ho nenapadlo, že ďalšie stretnutie bude nad jeho rakvou, keď opäť kázal, ale nad hrobom syna.

M. R. Štefánik patril tak trochu aj Krajnému po svojich predkoch. V našej jubilejnej knihe je na strane 43 vzácna fotografia. Na krajnianskom cintoríne pri pomníku prvého z krajnianskych Štefánikovcov - Pavlovi Štefánikovi staršom sú vyfotografovaní obidvaja Štefánikovi - Milan so svojím otcom Pavlom Štefánikom (III.), ktorý sa narodil v Krajnom práve pred 150 rokmi (15. októbra si pripomenieme toto jubileum) v rodine krajnian-

skeho ev. farára Pavla Štefánika. V jubilejnej knihe na strane 46 sú na fotografii v Paríži priateľia a zároveň príbuzní. Milan Rastislav Štefánik v uniforme francúzskeho generála a významný činiteľ odboja a československý politik (aj vo funkcii ministra I. ČSR) Dr. Ivan Markovič. Jeho matka Ľudmila Markovičová, krajnianska rodáčka, bola dcérou Jána Boora, krajnianskeho ev. farára. Babičky obidvoch, Milana aj Ivana, boli Šulekové, sestry Vilka a Lajka Šuleka - martýrov Slovenského povstania r. 1848, z ktorých jeden zahynul na šibenici a druhý v Žalári, lebo bojovali za slobodu slovenského národa. Štefánikovi boli veľmi hrdí na svojich predkov, na národovedecké rodinné tradície. Preto ten vrelý vzťah ku Krajnému a krajnianskej fare.

Vypuknutím prvej svetovej vojny skončila jedna kapitola Štefánikovho života. Prihlásil sa dobrovoľne k letectvu. Z vedca sa stal vojak. Už pred vojnu sa venoval športovému lietaniu. Patril k tým odvážnym báječným mužom na lietajúcich strojoch, keď lietanie bolo čosi výnimočné a senzačné. Štefánik dokázal skíbiť lietanie s praktickými poznatkami vedy a techniky. Vedecké skúsenosti dokázal skombinovať s potrebami armády. Bol zakladateľom meteorologickej služby pre spojenecké armády. Rýchle postupoval po rebríčku vojenských hodností. Stal sa priateľom a dôverníkom najslávnejších civilných i vojenských vodcov Dohody. Keď mal 38 rokov, bol francúzskym generálom.

Tretia kapitola jeho života je nerozlučne spätá s úsilím a vrelou túžbou oslobodiť svojich rodákov. Bol tvorcom a organizátorom československých légii v Amerike a v Rusku, podpredseda Československej národnej rady v Paríži, spolu s T. G. Masarykom spoluzakladateľom ČSR, prvý minister vojny novovznikutej republiky. Bol prvým zo svojho národa, ktorý obdivuhodnými diplomatickými akciami nepriamo i priamo vplýval na európsku politiku.

Ráno 4. mája 1919 odletel gen. M. R. Štefánik na dvojplášniku Caproni s doprovodom z Talianska domov na Slovensko, kde nebol od roku 1913. O niekoľko hodín tragicky zahynul neďaleko Bratislavy. Nedoletel. 11. mája 1919 ho pochovali neďaleko jeho rodiska na vrchole Bradla.

Zažiaril ako meteor a náhle nečakane jeho život zhasol.

Štefánik - milovaný, obdivovaný i zatracovaný. Deň jeho smrti je dňom národnej púte na miesto jeho posledného odpočinku - na Bradlo. Boli však roky, keď jeho meno zmizlo z učebníc dejepisu, keď jeho meno malo byť vymazané z pamäti národa.

Možno vymazať z pamäti národa muža, ktorý sa zaslúžil o jeho prežitie, o jeho oslobodenie? Ktorého poznal a vážil si svet?

"Bolo to zriedkavé srdce, vznešená duša, výnimočný duch..." (maršal Foch)

"Vedecký génus, diplomatický génus, povznesená a šlachetná myseľ, národovedctvo, oddané službám humanity; je možné dokonalejšie vyjadrenie moderného hrdinstva?" (B. de Jouvenel, franc. vedec)

RODÁCI PO STOPÁCH M. R. ŠTEFÁNIKA

Začiatkom júla minulého roku členovia Spolku rodákov M. R. Štefánika spolu s členmi Štefánikovej spoločnosti sme sa vydali po stopách nášho slávneho rodáka piatimi európskymi štátmi. V Paríži nás čakávali naši hostitelia i sprievodcovia, členovia Štefánikovej spoločnosti v Paríži: Dr. Jozef Fišera (nositeľ rádu čestnej légie, za I. ČSR tajomník nášho veľvyslanca Ousukeho v Paríži) a manželka Tesařovic. Lepších sprievodcov po pamätihodnostiach Paríža by nám sotva mohla ponúknuť niektorá z početných cestovných kancelárií. Kráčali sme Parížom po miestach, ktoré každoročne a každodenne očarujú turistov z celého sveta. Kráčali sme po miestach, ktoré sa viažu k parížskemu pobytu M. R. Štefánika. Veľkým a nezabudnutelným zážitkom pre všetkých účastníkov zájazdu bola návšteva hvezdárne v Meudone, kde

pôsobil Štefánik ako asistent u jej riaditeľa, slávneho astronóma prof. Janssena. Bolo pre nás veľkou poctou, keď nás pred hvezdárňou vítal jej terajší dlhoročný riaditeľ. Spoločne sme sa s ním, s našimi sprievodcami a dvoma príslušníkmi rodiny Štefánikovej vyfotografovali pred vchodom do hvezdárne. Štefánikova praneter a prasynovec a ich rodinní príslušníci po r. 1948 prvýkrát vstúpili na pôdu Francúzska. Pracovníci hvezdárne s dojemnou pozornosťou sa nám venovali pri prehliadke hvezdárne. Pre nich meno Štefánik je i dnes pojmom (tu prvýkrát v histórii fotografoval Slnko). Zastavili sme sa na RUE LECLERC č. 6 pred domom, kde Štefánik žil. Prešli sme námestím, ktoré nesie meno gen. M. R. Štefánika.

Ďalším našim cieľom bolo francúzske alpské stredisko Chamonix. Sem Janssen doviedol chorého Štefánika, aby sa zotavil. Odtiaľto podnikal výstupy na Mont Blanc. Po Janssenovej smrti pracoval v spoločnosti montblanských hvezdární.

Nezabudnuteľným zážitkom bola cesta lanovkou zo Chamonix na vrchol Aiguille Du Midi. Impozantný bol pohľad z výšky 3 842 m na Mont Blanc, najvyšší končiar Európy (4 810 m). Pozeráme s bážňou na biely mohutný štít, na ktorý vystúpil Štefánik prvýkrát v júni 1905, ako člen vedeckej expedície v tvrdých podmienkach v snehovej víchrici. V malom drevenom observatóriu zotrval takmer dva týždne. Víchrica sa zmenila na orkán, tri dni a tri noci nemohli vyjsť pred dvere, zásoby sa minuli. Zjedli aj zvyšky starého chleba. To ho však neodradilo. Na konca roka vystúpil na vrchol Mont Blancu ešte dvakrát a v nasledujúcich rokoch opäť. Z výhľadkového mostíka je veľkolepý pohľad na najvyššiu časť Alp, na Ladovce, do závratnej hĺbky. Mrazivý búrlivý vietor nami lomcuje, mimovoľne sa vzpieram, mám pocit, že už už ma zrazí z mostíka. A v hĺbke pod nami i vyššie po svahu postupujú tí, ktorí si prišli zmerať svoje sily s horským veľikánom a pokúsia sa vystúpiť čo najvyššie, na vrchol. Rok pred nami tu boli účastníci Expedície Mont Blanc 1992 na počesť Štefánika. Tabuľku o pôsobení Štefánika v tomto kraji umiestnili na budovu miestnej amatérskej hvezdárne. Vedúcim výpravy bol František Kelle.

Zastavenie vo Švajčiarskej Ženeve. Máme niekoľko hodín na prehliadku mesta. Prichádzal sem aj Štefánik, tu sa zišiel s americkým veľvyslancom v Nemecku, ktorý ho zoznámil s viacerými Američanmi, aj tu nadväzoval kontakty, ktoré zúročil pre svoju vedeckú prácu a v prospech svojho národa. Zo Ženevy mu jeho priateľ optik poskytol prístroje pre pozorovanie do observatória na Tahiti v Polynézii. V Zürichu pol roka študoval na tamojšej filozofickej fakulte a na technike. Tým začal svoje cestovanie po Európe a po svete.

Zaujímavá bola naša cesta po stopách Štefánika. My sme prešli piatimi štátmi, on prešiel mnohými štátmi piatich kontinentov.

Dnes, keď sa toľko hovorí o "zviditeľňovaní Slovenska", si môžeme len želať, aby sme mali takých politikov, ktorí by nás dokázali tak zviditeľniť, ako Štefánik.

J. Matyášová

NAŠ „KRAJŇANEC“

Zúčastnila som sa na vystúpení súboru Kopaničiar s názvom "Tlieskali nám v Brazílii". Prekrásne pásmo, ktoré pojalo tance zo všetkých kútov Slovenska, zanechalo vo mne hlboký umelecký dojem. A vtedy mi moja dcéra, ktorá dychtivo a nadšene tleskala tomuto umeniu, zašepkala: "Mami, a kde sa podel náš, krajniansky súbor?" Otázka, ktorá pichla pri srdci. Áno, bol tu - náš "Krajňanec".

Keď si naša obec pred dvoma rokmi pripomínala 600. výročie založenia, súbor vystúpil so svojím pásmom "Na dedinskej svadbe". Takto dal o sebe vedieť a pekným, nezabudnuteľným vystúpením prispel k okrúhlym narodeninám obce. Ako šesťstoročnica doznievala, tak sa vytratila a rozišla aj naša - vaša folklórna skupina.

Krajnianske kroje, ktoré ležia v knižnici, sú stále pripravené a čakajú, že ich starostlivé ruky opäť s láskou vyhladia. Sukne a zástery sa tiež chcú opäť rozkrútiť v rezkych ľudových tancoch. Kroje sú pripravené. Ale ako je to s nami, milé Krajniansky a Krajňanci? Vyhovárať sa na nedostatok času, to neobstojí! Každý máme svoje povinnosti, no rozvrhnúť si ich správne a podľa dôležitosti je rozhodujúce. Honba za ziskami a peniazmi, dravé podnikanie a konkurencia, to všetko je nestále a premenné. Koruny stratia hodnotu a čo odkážete svojim deťom?

Predovšetkým by to mal byť cit a láska. Prvoradá je láska človeka k človeku, láska k domovine. A s rodným krajom úzko súvisia aj zvyky, obyčaje. Čisté detské srdce túži po novom, po poznaní. Treba mu doň vštepiť aj dobrý vzťah k ľudovým tradíciám, k svojmu rodisku. Na nás záleží, či naše deti budú v sebe prechovávať a ďalej šíriť odkaz našich predkov ukrytý aj vo folklóre. Ak sa my, mladá a stredná generácia, pod vedením starších, vyberieme tento odkaz hľadať a budeme v našej obci rozvíjať ľudové umenie, naše deti nás budú nasledovať. Treba nájsť len cestu k sebe, trebárs aj prostredníctvom krajnianskych piesní.

Veď v tomto roku je príležitostí na reprezentáciu viac ako dost. Či už je to blížiaci sa Deň matiek, alebo neskôr 60. výročie založenia telovýchovnej jednoty, či vzácna a jubilejná storočnica požiarného zboru. Vystúpenie by všetci radi privítali a my by sme si mohli opäť povedať: "Je tu - náš KRAJŇANEC."

M. Bukovčanová

Z ČINNOSTI, MIESTNEJ ĽUDOVEJ KNIŽNICE

Milí čitatelia, chcela by som vás poinformovať o činnosti našej miestnej ľudovej knižnice. Nevieť, či je každému známe, že od roku 1991 patrí knižnica pod správu obecného úradu. V minulosti patrila pod Okresnú knižnicu Trenčín, čím aj dopĺňovanie knižného fondu zaniklo. Ako viete, ceny kníh vysoko stúpili. I keď vychádzajú knihy veľmi lákavé, je iste menej ľudí, ktorí si ich môžu kúpiť. Aby ste sa aspoň k niektorým z týchto kníh dostali, (ale aj ku starším) prichádza na pomoc miestna ľudová knižnica. Knižný fond bol v roku 1993 doplnený o 112 nových kníh v hodnote 8 000 Sk. Celkový knižný fond tvorí 6 695 kníh, z toho krásna literatúra pre dospelých 2 824 kníh, pre deti 2 254 kníh, náučné literatúry pre dospelých 1 283 a pre deti 334 kníh. V roku 1993 bolo vypožičaných 3 310 kníh. Registrovaných čitateľov bolo 150, z toho 84 detí do 14 rokov. Myslím, že na počet obyvateľov by mohlo byť čitateľov viac. Máme medzi čitateľmi veľmi dobrých, vzorných čitateľov, ktorí pravidelne navštevujú knižnicu. Žiaľ, máme i takých čitateľov, ktorí do knižnice prídu len sporadicky a knihy dlhý čas do knižnice nevrátia a nereagujú ani na upomienku o vrátenie kníh.

Minimálny členský poplatok na celý rok je 6 Sk pre dospelých, 3 Sk pre deti a dôchodcov. Finančné prostriedky z členských príspevkov sú použité na nákup niekoľkých kníh. Každý občan sa môže stať čitateľom a navštevovať miestnu knižnicu, ktorá sa nachádza v priestoroch materskej škôlky a je otvorená v pondelok od 12.00 h do 18.00 h a v piatok od 12.00 h do 18.00 h. Touto cestou by som vás oboznámila aspoň s niektorými názvami kníh, ktoré máme nové:

Od spisovateľov ako Robin Cook - Slepota, Horúčka, Známky života, Blízky koniec, Sfinga. Marc Cerro - Vražedný tanec. Noah Gordon - Šaman, Liečiteľ. Jackie Collinsová - Keď láska zabíja. Josephine Hartová - Skaza. Virginia Andrewsová - Kvet v podkroví, Lupene vo vetre, Záhrada tieňov, Budú aj trne, Ovocie minulosti. Jožo Nižňanský -

- Žena dvoch mužov, Lásky Žofie Bosniakovej. Z detektívok sú to: Ed Mc Bain - Vdovy. Roderick Thorp - Smrtonosná pasca. Dorothy Simpsonová - Dva metre pod zemou. Stout - Zmija a ďalšie pekné knihy. Z detskej literatúry sú to: Disneyovky, Najkrajšie rozprávky, Tom Sawyer, Modrý zajačik, Ezopove bájky, Aladinova lampa, Trpaslíci, Červená čiapočka, Mačací kráľ, Posledný mohykan, Zuzanka, Nebeská sláva, Medviedatá na vandrovke, súbor Mýtov a legiend a iné.

Bolo, je a zostane pravdivým staré slovenské príslovie, že "Kniha je najvernejším priateľom človeka". Kniha zo svojich hlbín vynesie na svetlo pred čitateľa najtajnejšie myšlienky spisovateľa. Dozvedáme sa z nej o láske, šťastí, úcte k človeku, porozumení, priateľstve. Čím by sme boli bez kníh? Boli by sme národom veľmi chudobným. Aby sa tak nestalo, prídite do knižnice všetci, ktorí máte záujem o akékoľvek samovzdelávanie. Iste si tam každý z vás nájde žánr, ktorý vás zaujme, pobaví a poučí.

V. Drobná

FUTBALOVÁ JAR

Futbalisti našej TJ vstúpili do prípravy jarnej časti súťaže so zámerom udržať a vylepšiť si svoje postavenie v jednotlivých kategóriách.

Dospelí absolvovali zimnú prípravu od 20. 1. 94, k nim sa postupne pridávali jednotlivci dorastu a v posledných týždňoch zimy i žiaci. Mužstvo doplnené niektorými dorastencami zohralo v príprave päť zápasov, ktorých výsledky neboli rozhodujúce, avšak napovedali, v akej konečnej podobe bude mužstvo nastupovať v majstrovských zápasoch.

V priebehu prípravy tohto čísla Krajienských novín začali majstrovské zápasy všetkých kategórií, v ktorých štartujú mužstvá našej TJ.

Dospelí odohrali 27. 3. 94 doma zápas s TJ Nová Ves n/V, s ktorou sa rozišli nerozhodne 2:2. Vedenie súpera sa podarilo zmeniť na remízu vďaka gólom Gáboru a Kostelného a tým získali pre naše družstvo cenný bod. V druhom zápase 3. 4. 94 v Kočovciach znova remizovali 2:2 gólmi Hamerlíka a Melichera. Potešiteľné je, že naše mužstvo bolo pre domácich viac ako vyrovnaným súperom.

Dorast vstúpil do jarnej časti súťaže úspešne dvoma víťazstvami. Doma porazil Novú Ves n/V 4:2 a vyhral v Kočovciach 2:1.

Družstvo žiakov začína svoje zápasy až 10.4.94 v Považanoch.

Pre všetkých priaznivcov futbalu, ktorí chcú povzbudiť naše mužstvá v domácich zápasoch i na pôde súperov, sme pripravili priloženú prehľadnú tabuľku rozpisu súťaží.

Ivan Macúch

II. trieda JUH

Dátum	Žiaci-skup.E	Dorast	Dospelí
27.3.	10.30 h	Nová Ves n/V doma	Nová Ves n/V doma
3.4.	-	Kočovce (v.)	Kočovce (v.)
10.4.	Považany (v.)	Potvorice(d.)	Považany (d.)
17.4.	Brunovce (d.)	-	H.Streda (v. 16.00 h)
24.4.	-	Částkovce (d. 13.45 h)	Stará Lehota (d. 16.00 h)
1.5.	H.Streda(d.)	Lubina (v. 14.15 h)	Čachtice (v. 16.30 h)
8.5.	Částkovce(d.)	-	Tr. Bohuslavice (d. 16.30 h)
15.5.	Čachtice (v.)	Kálnica (v. 14.45 h)	Kálnica (v. 16.30 h)
22.5.	Potvorice(d.)	Očkov (d. 14.45 h)	Očkov (d. 17.00 h)
29.5.	Podolie (v.)	Bošáca (v. 14.45 h)	Bošáca (v. 17.00 h)
3.6.	-	-	Brunovce (d. 17.00 h)
10.6.	-	Beckov (d.)	St. Turá B (d. 17.00 h)
17.6.	-	Mor. Lieskové (v. 15.15 h)	Mor. Lieskové (v. 17.30 h)

BLAHOŽELÁME JUBILANTOM narodeným v apríli až júni

50 ROKOV

Kovárová Božena č. d. 70
Nedbálek Karol č. d. 112
Lukáčová Vlasta č. d. 805
Marôňková Alžbeta č. d. 119
Kovár Štefan č. d. 474
Talábová Anna č. d. 466
Janeková Vlasta č. d. 215
Parčí Vladimír č. d. 722
Pavlechová Anna č. d. 177
Sadloňová Mária č. d. 372
Gálik Ivan č. d. 323

60 ROKOV

Konečný Ján č. d. 690
Kavický Štefan č. d. 837
Knapová Anna č. d. 297
Gáliková Anna č. d. 4
Kovárová Milena č. d. 107
Malovicová Anna č. d. 386
Saková Ľudmila č. d. 699
Sedláková Zuzana č. d. 501

70 ROKOV

Ričányová Judita č. d. 767
Jansová Viera č. d. 377
Kubičková Zuzana č. d. 918
Ištók Ján č. d. 827
Gáliková Anna č. d. 624

Bumbál Ján č. d. 214
Mocko Pavol č. d. 431
Blanár Štefan č. d. 482
Dobrovodský Pavel č. d. 27
Polák Ján č. d. 843

75 ROKOV

Durcová Judita č. d. 772

80 ROKOV

Knapová Anna č. d. 22
Zedník Ján č. d. 586
Kurtiš Tomáš č. d. 389
Šagátová Anna č. d. 629
Kavická Anna č. d. 789
Zedník Ján č. d. 541
Papulák Ján č. d. 657

85 ROKOV

Kahúnová Judita č. d. 414
Mozoláková Pavlína č. d. 735

BLAHOŽELÁME NOVOMANŽELOM

(január - marec)

Jana Mocková - Ivan Benian

Zdena Ješková - Ján Jaššo
Anna Brezinská - Martin Matula

VITAJTE NOVORODENCI

(narodení v januári až marci)

Dominika Poláková č. d. 577
Lukáš Mramúch č. d. 851
Andreja Michalčová č. d. 473
Miroslav Miko č. d. 45

ROZLÚČILI SME SA...

Samuel Manák č. d. 536
Katarína Marková č. d. 261
Božena Mocková č. d. 28
Vilma Konkušová č. d. 641
Ján Konečný č. d. 487
Judita Čerešňová č. d. 495
Alžbeta Kubišová č. d. 688
Alžbeta Kovárová č. d. 910
Anna Blanárová č. d. 560
Zuzana Plesníková č. d. 715
Viera Mihočková č. d. 870

Vydáva: Obecný úrad Krajné
Náklad: 250 ks, štvrťročne
Redakčná rada: J. Matyášová - ved.
Š. Pavelka
M. Bukovčanová
D. Marková
V. Drobná
Registrácia: OÚ RK Trenčín
r. č.: 01-456/1994